

Sasha Waltz a la cuina

Oriol Puig Taulé

Travelogue I - Twenty to eight. Sasha Waltz & Guests. Concepte i direcció: Sasha Waltz. Repartiment original: Nasser Martin-Gousset, Takako Suzuki, Charlotte Zerbey, Ákos Hargitay i Sasha Waltz. Repartiment actual: Edivaldo Ernesto, Mamajeang Kim, Florencia Lamarca, Davide Camplani i Maria Marta Colusi. Escenografia: Barbara Steppe. Música: Tristan Honsinger Quintett i Jean-Marc Zelwer. Disseny d'il·luminació: Tomski Binsert i André Pronk. Radialsystem V. New Space for the Arts in Berlin, 22 de desembre de 2007.

La ciutat de Berlín compta des de l'any 2006 amb un nou espai escènic, batejat amb el nom de Radialsystem V, i sempre acompanyat del subtítol en anglès New Space for the Arts in Berlin. La sala està ubicada a l'espai reformat del que va ser una antiga fàbrica tèxtil de principis de segle XX, a la vora del riu Spree. La restauració de l'edifici ha consistit a afegir una gran façana de vidre sobre l'original de totxo vermell de l'antiga fàbrica, aconseguint d'aquesta manera un efecte de dualitat arquitectònica que s'adhereix completament als pressupostos ideològics i estètics del nou centre d'arts escèniques. El principi dialògic del Radialsystem V, segons consta en tots els seus programes de mà, és la convivència de la tradició i la modernitat, mitjançant la programació de música clàssica i dansa contemporània, art figuratiu i llenguatge audiovisual, classicisme i noves tecnologies.

Com a darrer espectacle abans del parèntesi nadalenc del centre, i amb motiu de la celebració del quinzè aniversari de la companyia Sasha Waltz & Guests, que actualment té residència a la Schaubühne (on Waltz ocupa un càrrec al consell directiu

juntament amb, entre d'altres, Falk Richter, Luk Perceval, Constanza Macras i Thomas Ostermeier, el director artístic del teatre) s'ha programat *Travelogue I - Twenty to eight*, el que va ser el primer espectacle de la companyia a Berlín. La coreografia és la primera part d'una trilogia d'un projecte interdisciplinari anomenat *Dialogue*, que va tenir continuïtat amb els espectacles *Tears break fast* i *All ways six steps*. La celebració comporta la programació de l'espectacle en qüestió, però amb dues variants: dues funcions amb el repartiment original que la va estrenar el 1993, amb la mateixa Sasha Waltz com a ballarina, i dues més amb la companyia actual, més jove però igualment provinent de tots els racons del món (només cal veure els noms especificats a la fitxa artística). El crític va veure el repartiment jove, però cal dir que no va trobar a faltar en cap moment la força ni la potència tècnica del repartiment antic. La barreja de races i trets facials, així com de maneres de ballar, i el diferent llenguatge expressiu dels cossos negres, asiàtics, europeus i americans, ja són un bon començament i una bona declaració d'intencions en

un món que, també en el terreny de la dansa, sembla buscar la total homogeneïtzació de tots els seus membres.

La mateixa Sasha Waltz, analitzant la coreografia original de 1993, enumera i analitza les característiques principals del seu llenguatge escènic, que ella resumeix en tres: l'humor, l'agressivitat i la sensualitat. Així mateix, Waltz reconeix com a inspiració del seu llenguatge coreogràfic el joc amb els objectes concrets i amb l'escenografia, un acostament a les tècniques del muntatge cinematogràfic i, especialment, als moviments grotescos i sincopats dels actors de les pel·lícules mudes. Expressivitat i emotivitat per sobre de tot, però sempre amb un lloc reservat per a l'abstracció purament física. Waltz prefereix concentrar-se en el detall de les accions físiques i el subconscient del caràcter humà que utilitzar clixés i estereotips caricaturescos que transformin els seus personatges. La importància de la música i el ritme és cabdal, i les composicions a mig camí del jazz i el tango del Tristan Honsinger Quintett són el complement idoni per a tal efecte. El punt de partida, vital i físic, de *Twenty to eight* és l'espai domèstic de la cuina. La trilogia *Travelogue* es pot considerar una espècie de viatge per les nostres habitacions interiors, i en aquest cas hi trobem cinc personatges —tres dones i dos homes— que constantment es busquen, es troben, col·lisionen, es retroben i es defugen en aquest espai domèstic comú. Però, desenganyem-nos, no ens trobem davant d'un «espectacle temàtic», o el que podria ser el mateix, «coreografia en una cuina: experimentem amb tots els elements que hi podem trobar», sinó que el punt de partida domèstic serveix per explorar la gestualitat de la quotidianitat, els nostres rituals diaris, no només de relació amb l'espai, sinó també amb els altres. Els

costums que nosaltres creiem imperceptibles i els comportaments més ridículs són exposats en escena. Encontres, desafiaments, fugides desesperades... el pa de cada dia de la condició humana, per dir-ho d'alguna manera. Els personatges, certament neuròtics, recorren el paisatge de la cuina obsessionats per les seves accions físiques, solitaris i perduts (encara que estiguin acompanyats), incapaços de trobar el seu camí, «presoners de les seves pròpies estructures socials», segons paraules de la pròpia Sasha Waltz. La seva relació amb els objectes amb els quals comparteixen l'espai —un telèfon, una nevera, un llit—, és la base de la investigació coreogràfica de Waltz. «Es tracta d'una peça sobre nosaltres mateixos, sobre les nostres vides, sobre les activitats banals que realitzem cada dia, la senzillesa de les coses. M'agradaria destacar la bellesa dels objectes quotidians, els quals actualment ja no valorem.» La coreògrafa alemanya reconeix la influència del llenguatge cinematogràfic en aquesta peça, sobretot de dos films concrets, com són *Un chien andalou*, de Luis Buñuel, i *À bout de souffle*, de Jean-Luc Godard. Surrealisme i Nouvelle vague, per tant, són les influències principals de l'espectacle, amb les seves corresponents dosis d'escriptura (o gestualitat) automàtica i la teoria godardiana del «muntatge-col·lisió» i l'espontaneïtat filmica.

Travelogue comença quan els espectadors encara estan acabant d'ocupar els seus seients, amb tres dels membres de la companyia jugant animadament als dards. L'element lúdic és una constant de l'espectacle, marcat en totes les escenes per un joc d'encontres i desencontres entre els personatges. L'humor recorre la peça com un torrent subterrani, sorgint inesperadament a la superfície en certs moments determinats, però sempre present en el subsòl de la coreografia. La

gestualitat dels ballarins, sobretot la d'Edivaldo Ernesto, està sempre subratllada amb un marcat to còmic, proper al cinema mut de *slapstick* i bufetada constant. Portes que es tanquen sorollosament, cops a sobre la taula, caigudes i persecucions com en una pel·lícula de Charles Chaplin o de Buster Keaton. La llum dissenyada per Tomski Binsert i André Pronk, gairebé sempre lateral, embolcalla els personatges i crea el caliu i el confort propis de qualsevol espai domèstic que vulgui ser titllat d'agradable i habitable. Els referents cinematogràfics són constants i resulten un altre tipus de joc amb els tòpics de la cultura popular contemporània, com per exemple en el *pas à deux* brutalment sexual de la dona de vermell i el ballari negre, que ens recorden l'Elizabeth Taylor com una gata calenta sobre la teulada de zinc i el Marlon Brando (samarreta blanca i virilitat gairebé autoparòdica) d'*Un tramvia anomenat desig* de Tennessee Williams. Els personatges es busquen desesperadament, la seva lluita eròtica esdevé en molts moments simplement lluita, batalla cos a cos per dominar l'altre i no deixar-se dominar. Un altre *pas à deux* inverteix els termes tradicionals del gènere i aquí és la noia qui aixeca el noi (fent-lo caminar per la paret) en una transformació subversiva dels rols preestablerts de gènere. La petita nevera buida, únic element que ens recorda l'espai on ens trobem, esdevé el motiu de conflicte entre els personatges, que en puguen al damunt i la defensen aferrissadament, sense abandonar mai però el component eminentment lúdic que caracteritza tota la peça. Els objectes que van apareixent successivament en escena, com ara un pollastre sencer preparat per ser cuinat, una ampolla de Coca-Cola, una barra de pa (el referent de Salvador Dalí i els seus pans al cap és immediat) o una màquina de cosir, no són mai tan sim-

ples i inofensius com podria semblar en un primer moment, i creen tota mena d'accions i reaccions entre els ballarins. L'escena de les tres noies ballant juntes, doblades per les seves respectives ombres projectades a la paret del fons, és una clara mostra d'una determinada «agressivitat femenina» tan àmpliament explotada posteriorment (recordem que aquesta peça té quinze anys) per coreògrafes com ara la valenciana Sol Picó (amb la inestimable ajuda de la directora Txiki Berraondo).

El final, en un crescendo d'energia i un ritme cada cop més frenètic, assoleix nivells d'escena surrealista o dadaïsta, amb els ballarins repetint obsessivament les mateixes accions, recorrent l'espai i utilitzant els objectes de manera gairebé esquizofrènica, arribant a un punt àlgid que necessita, per força, ser aturat sobtadament.

En definitiva, la programació de *Travelogue I - Twenty to eight* al Radialsystem acompleix un doble objectiu: serveix com a cele-

■ *Travelogue I - Twenty to eight*. Concepte i direcció: Sasha Waltz. Companyia Sasha Waltz & Guests. Radialsystem V. New Space for the Arts in Berlin, 22 de desembre de 2007. (Mattias Zöle)

bració de l'aniversari de la companyia de Sasha Waltz i, al mateix temps, com a demostració dels orígens d'una manera de fer que «ja apuntava maneres», el punt de partida d'un treball coreogràfic (i teatral) que actualment és requerit a tots els festivals més importants de nivell internacional.

Seguirem molt atents la programació del Radialsystem, New Space for the Arts in Berlin, per informar periòdicament d'una producció escènica, coreogràfica i artística digna de ser coneguda més enllà de les fronteres germàniques.
